

การทับหม้อเกลือ

คุณจรัญ ทาญคำ

การแพทย์แผนไทยก็เป็นแพทย์ทางเลือกแขนงหนึ่งมีการให้บริการทั้ง การนวด อบ ประคบ และ การทับหม้อเกลือก็เป็นอีกทางเลือกหนึ่งในการดูแลหญิงหลังคลอด และเรา ช่วงจังหวะที่ว่ามี สปสข.สนใจใส่ใจในเรื่องการนำเอาของโบราณมาใช้ ในการดูแลหลังคลอดในเรื่องการให้มดลูกเข้าอู่ การขับน้ำคาวปลา หรือว่าดูแลหญิงหลังคลอดในเรื่องการเจ็บหลังเจ็บ เอวดูแล ในเรื่องมดลูกหย่อน มดลูกพิการ ซึ่งเริ่มทำมาตั้งแต่ปี44 และเราทำจริงจังในปี2553 ซึ่งร่วมกับกลุ่มเวช แต่จริงๆแล้วในช่วงนศ. มาฝึกงาน เราก็เอนักศึกษา ไปออกเยี่ยมชุมชน ไปให้ความรู้กับชาวบ้าน ว่ายาสมุนไพรตัวนั้นตัวนี้ เกี่ยวกับดูแลหญิงหลังคลอด ชุมชน กับชาวบ้าน สอนให้เป็นทำให้แม่ดูแลลูกอย่างไร พ่ออยู่แม่อยู่ดูแลหลานอย่างไร ช่วงที่ลูกเข้าอู่รู้สึกอย่างไร ให้พ่ออยู่แม่อยู่มีส่วนร่วม ในการนำเรื่องความรักความผูกพันซึ่งกันและกันบางคนจะปล่อยปะละเลยในส่วนนี้

ส่วนมากจะทำในหลังคลอดประมาณ 1 สัปดาห์ ที่ผมฝึกงานที่ มหาสารคามเขาจะนัด คนไข้มาเหมือนกับว่าเราCO กันระหว่างห้องคลอด ระหว่างANCฝากครรภ์ตั้งแต่ครั้งแรก เสร็จแล้วตอนที่คลอดเราถามเขาว่าจะมีการทับหม้อเกลือจะทำไหม ที่เขาทำ ก็จะต้องจ่ายเงิน4,000-5,000 บาทก็จะสามารถเบิกคืนได้

คุณเดียรณา

การผดุงครรภ์ไทยเรื่องการทับหม้อเกลือผู้ที่สามารถทำได้ต้องมีใบประกอบโรคศิลปะ สาขาการผดุงครรภ์ อุปกรณ์ในการทับหม้อเกลือประกอบด้วย ผ้าสีเหลือง ปูเลย ขมิ้น ว่านนางคำ หม้อเกลือน้อย เอามาตั้งไฟอุ่นๆ มีใบพลับพลึงวาง หม้อเกลือมีเกลือเห็บใส่ ที่สำคัญต้องไม่ให้ร้อนนัก สามารถทำให้กับหญิงหลังคลอด 30วันขึ้นไปในคนที่คลอดปกติหลังคลอด12-15 วัน ก่อนจะทำต้องโกยท้องก่อนเพราะถ้าใส่จะติด เอาหม้อดิน ผ้าสีเหลืองปกไว้ มีสมุนไพรรองพื้น เราจะแนะนำผู้ป่วยไม่ให้กินของแสลง โดยเฉพาะหน่อไม้ ฟัก แดง ยา ของหมัก ของดอง ปิ้งกัน มดลูกหย่อน ดีไม่ดี ดากบูด ไม้ให้ยกของแม้แต่ตะกร้าผ้าอ้อม รัศมีหน้าท้องด้วย การรัด

หน้าท้องป้องกันไม่ให้หุ้มดลูกหย่อน ข้อสำคัญ คือน้ำนมแม่ดีหรือไม่ แนะนำให้กิน ปลี จึง ไม่
แนะนำให้กินยาคุมเห็ด หลังจากทับหม้อเกลือแนะนำให้อบสมุนไพร อบน้ำต้ม ต้มอบ15
วัน เวลาทับหม้อเกลือก็แนะนำเรื่องอาหารการกิน หม้อไม่ร้อนเกินไป และไม่ควรวางไว้ได้อ

ทญ. อัจฉรียา

มีประสบการณ์ลูกคนที่2 ก็เคยได้ยินจุดประสงค์สำคัญของการทับหม้อเกลือคือ ทำให้
พุงยุบไวขึ้นและต้อง โยกๆท้องร่วมด้วย ตอนทำครั้งแรกมันจะร้อนๆหน่อยเลยจะเจ็บๆแสบๆ
ไม่เป็นไร ครั้งแรกห่างกัน 2 อาทิตย์ ทำ3ครั้ง ทำแล้วต่างจากท้องแรกมัย ต่างกันมัยบอกไม่ค่อย
ได้ เพียงแต่รู้สึกข้างในรู้สึกดีขึ้น แต่การขับน้ำคาวปลาที่ไม่มีปัญหาอะไร คิดว่าการกระชับ
ของหน้าท้องจะดีกว่า และช่วยโยก แต่นน.ลดเร็วกว่ามัย น่าจะ ไม่น่าจะต่าง ช่วยเรื่องความ
กระชับ ความคล่องตัวน่าจะดีกว่า

คุณนาง

จะทำการทับหม้อเกลือห่างกันวันถึง2 วัน แต่ทับ 3ครั้ง รู้สึกว่าน้ำคาวปลาวันนั้นจะลง
เยอะ แต่วันที่ขับน้ำคาวปลาจะมาเยอะ ตอนแรกๆจะร้อนๆหน่อยเพราะไม่เคยทำ ก่อนทับพีเค้า
จะนวดแข็งนวดตัวก่อน คิดว่าท้องที่ 2 แผลผ่าตัดจะไม่หายง่าย เพราะหนูผ่า c/s นะคะ แต่ก็รู้สึก
ว่ามันหายเร็ว 1 เดือนผ่านไปท้องแรกจะดีกว่าท้องที่ 2 ได้อบน้ำใบเป่าแม่เตรียมให้ หลังจาก 1
เดือน วันที่ทับกลางคืนจะนอนจากที่เราจะไม่ค่อยได้นอนหลับสบาย แต่วันนั้นนอนสบาย
เบาเนื้อเบาตัว หน้าท้องคิดว่าจะหย่อนยาน ลงช้า แต่ท้องแรกอบสมุนไพรอย่างเดียวไม่ได้ทับ
หม้อเกลือ อบ10ครั้ง

ประมวลพร ทนะขว้าง

เรื่องการแพทย์แผนปัจจุบันมาผสมกับการแพทย์แผนไทย ที่ทำมาประมาณ 2 ปี ปีแล้วกับปีนี่ แยกเป็น 2 ประเด็น ด้านผู้ป่วยจากการสัมผัสเรื่องนี้ดูมันเป็นเรื่องใหม่มันเป็นเรื่องเก่าแต่เป็นเรื่องใหม่สำหรับคนยุคปัจจุบัน คือขาดการเตรียมพร้อม ที่จริงแล้วถ้าบอกตั้งแต่ท้องจะดีมาก ทุกวันนี้ไม่ค่อยบอกเท่าใด นอกจากนศ.มา จะจู่โจมไปเลยบอกตั้งแต่ท้องจะดีมาก ท้องหรือหลังคลอดถ้าจะดีเคยเสนอาจารย์ควรมีใบสมัครยินยอม บางคนยังกลัวๆกลัวยังขาดจุดนั้นหรือเปล่าไม่มั่นใจ ดูจากการสังเกตจากสีหน้า บางคนยังไม่มั่นใจ โดยเฉพาะนศ.ไปเราจะต้องเกริ่นนำก่อน และ เอาแพทย์แผนปัจจุบันเช่นวัด V/S คนไข้ ดูแม่ดูลูก เกริ่นนำเขาไปก่อน โดยเฉพาะถ้าอยู่เป็นครอบครัวเดี่ยวไม่มีคนเฝ้าคนแก่อยู่ด้วย เขายังไม่มั่นใจ แต่ถ้ามีคนเฝ้าคนแก่อยู่เราพูดสักพักเขาก็จะผสมโรงกับเรา จะง่าย อย่างเมื่อก่อนจะสอนง่าย คุยเรื่องสมุนไพรตัวไหนเขาก็จะรู้จัก แต่ถ้าครอบครัวเดี่ยว เราจะทำได้แค่เหมือนเราไปทำให้เขา อย่างอื่นได้แต่สายใยรักแต่เนศ.มาก็ ได้ทำ ถ้าไม่อยู่ก็ไม่ได้ทำก็จะเป็นบทบาท ANC หลังคลอด สมุนไพร คงจะมาพูดกันอีกทีและอีกอย่าง สิทธิบัตรก็สำคัญ บางครั้งเราทำเราผิดอยู่นะ เหมือนพี่เดียนว่ามันเคลมได้ 500 ถ้าเอารายได้มาพูด ถ้าเป็นปกส.จะเคลมไม่ได้ เคลมได้เฉพาะสิทธิบัตรทอง จะติดขัดตรงนี้ด้วยแต่พูดถึงในเขตเราก็ทำทุกราย ตอนนี้ ถึงไม่มีนักศึกษาอยู่เราก็ไปทำ ก็เอาคุณนวลไป พี่จรรย์ไปตอนนี้กำลังขยายเครือข่ายไปข้างนอก เรื่องสมุนไพร การเตรียม ทุกวันนี้เราเตรียมไปให้เขาจะให้เขาเตรียมคงยากบางคนเขาไม่รู้จักก็เหมือนถ้าเป็นครอบครัวเดี่ยวจะไม่รู้จักเลย เราไปครั้งเดียวแล้วให้เขาทำต่อจะยาก และคิดว่าจากการทำ 2-3 ปีผ่านมานี้ ไปครั้งเดียวจะไม่ได้ผล แต่ถ้าสัก 3 ครั้งเหมือนน้องนางว่า ได้ผล อย่างพูดถึงหลักแพทย์แผนปัจจุบันความร้อนทำให้แผลแห้งเร็วมดลูกเข้าอู่เร็ว คิดว่า 3 ครั้งเหมาะ วิจัยที่อื่นเขาก็มีนะ งานวิจัยเรื่องระดับมดลูกจะทำว่าระดับมดลูกลดลงไหม น้ำคาวปลาไหลมากขึ้นก็คิดว่าดี ดีกว่าเราไปพูดเรื่องแพทย์แผนปัจจุบันอย่างเดียว ทุกวันไปก็จะเสริมเรื่องการดูแลแผล จะทำให้สมบูรณ์มากขึ้น เรื่องใบสมัคร ใบยินยอม ควรจะทำ

นศ.1

การให้ ต้องเริ่มต้นตั้งแต่แรกๆ เริ่มต้นตั้งแต่ดูแลก่อนรักษาดูแลเขาก่อน เหมือนอาจารย์ว่าต้องมีการบอกเล่าตั้งแต่ก่อนตั้งครรภ์ไม่ใช่ว่า ไปแล้วก็ไปทำให้เขา แล้วเขาก็เหมือนกับไม่รู้ว่าเป็นอะไร แต่ ถ้าเรามีการเกริ่นนำไปก่อนว่าตั้งแต่การตั้งครรภ์ให้เขาได้รับรู้ก่อนถ้าหลังคลอดเรามีรูปแบบการรักษาหรือการอยู่ไปอย่างไรรูปแบบไหนบ้างบรรยายให้เขารู้ จะทำให้รับรู้มากขึ้น เข้าใจมากขึ้นเรื่องการทับหม้อเกลือ

นศ.2

ก็จากประสบการณ์ที่ผ่านมาไปฝึกงานที่รพ.สุวรรณภูมิทางห้องคลอดกับงานแพทย์แผนไทยมีการประสานงานเสริมในเรื่องวันที่จะทับหม้อเกลือ หลังคลอดปกติ10-12 วันบางที่คลอด2-3วันก็มาทำเลย โดยแพทย์ที่จบจากแพทย์แผนไทยโดยตรง จาก ทฤษฎี สามารถเริ่มทำได้ตั้งแต่ 2-3 หลังคลอด รวมไปถึงการนวดและการทับหม้อเกลือ การเข้ากระโจมถ้าทำเร็วเท่าไรจะยิ่งดีจะช่วยขับน้ำคาวปลา และท้องยุบเร็วขึ้น

ถอดบทเรียนการทั้บมือเกลือ

1. การทั้บมือเกลือคือการแพทย์แผนไทยแขนงหนึ่งที่ใช้สมุนไพรโบราณคู่กับภูมิปัญญาชาวบ้านในการดูแลหญิงหลังคลอดช่วยให้มดลูกเข้าอู่ได้เร็ว ขับน้ำคาวปลา โดยเป็นการทำร่วมกันของคนในครอบครัวซึ่งเป็นการแสดงถึงความห่วงใยผูกพันกันของคนในครอบครัว
2. ผู้ที่สามารถจะทำการทั้บมือเกลือได้ต้องมีใบประกอบโรคศิลปะ ส่วนประกอบของการทั้บมือเกลือ และรายละเอียดการทั้บ
3. การทั้บมือเกลือทำให้หน้าท้องยุบเร็ว และกระชับหน้าท้อง
4. การทั้บมือเกลือทำให้น้ำคาวปลาลดมาก และแผลผ่าตัดหายเร็ว
5. ในการจะทั้บมือเกลือควรอธิบายและให้ความรู้แก่หญิงหลังคลอดตั้งแต่เริ่มตั้งครรภ์เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อม
6. ในครอบครัวที่อาศัยอยู่กับพ่อแม่จะมีความเข้าใจเรื่องการทั้บมือเกลือและการเตรียมสมุนไพรก่อนทั้บดีกว่าครอบครัวเดี่ยว
7. ควรมีใบสมัครยินยอมในการแสดงความประสงค์ที่จะทั้บมือเกลือ
8. การทั้บที่เหมาะสมคือ3 ครั้ง
9. ควรมีการดูแลและให้ความรู้ก่อนรักษา ให้ผู้ป่วยมีสิทธิเลือกและเข้าใจก่อนรักษา
10. ควรมีการประสานงานระหว่างหลังคลอดและแพทย์แผนไทยในการทั้บมือเกลือหญิงหลังคลอด
11. สามารถทั้บมือเกลือได้ตั้งแต่หลังคลอด 2-3 วัน โดยอยู่ภายใต้การดูแลของแพทย์ที่จบมาเฉพาะทางแพทย์แผนไทย
12. สามารถใช้สิทธิเบิกจ่ายของข้าราชการในการทำได้